

KARDINAL ROBERT SARAH

Bog ali nič

Eminenca, gospod dekan, gospod župnik, gospoda opata, dragi bratje in sestre v Kristusu!

Dovolite mi, da se najprej pristrčno in toplo zahvalim njegovi eminenci gospodu kardinalu Josefu de Keselu, nadškofu v Malines-Bruxellesu, za izkazano čast in priznanje, ko me je v tukajšnji cerkvi Notre-Dame de Stockel sprejel s prijateljskim navdušenjem, da predstavim svojo knjigo pogovora o veri: *Bog ali nič*.¹ Rad bi izrazil vso svojo hvaležnost in spoštovanje do duhovnikov in odgovornih v župniji Notre-Dame de Stockel: gospod župnik Benno Haeseldonckx, p. Philippe Mawet, odgovorni za pastoralno edinstvo v Stockel-au-Bois, in p. Edouard Marot, vikar in odgovorni za francosko govorno področje, vsi verniki iz župnije, ki s svojo predanostjo prispevate k uspehu našega srečanja. Neizmerno sem srečen, da sem lahko danes med vami. Vsem in vsakomur se zahvaljujem za prijateljsko navzočnost, ki mi je v večjo čast, kot si zaslužim. Pojdimo sedaj k vsebini našega srečanja: *Bog ali nič*.

Kako je nastala knjiga Bog ali nič?

Po resnici povedano nisem nikoli mislil napisati knjige. Nekega dne me je obiskal g. Nicolas Diat. Pripravljal je knjigo o Benediktu XVI. z naslovom *Človek, ki ni hotel postati papež*, da bi izmenjala nekaj misli o različnih vprašanjih. Med drugim srečanjem mi je

Kardinal Robert Sarah se je rodil leta 1945 v Gvineji v Afriki. Papež Frančišek ga je leta 2014 imenoval za prefekta Kongregacije za bogoslužje in disciplino zakramentov. 7. februarja 2018 je kardinal Sarah obiskal Belgijo ter v Notre-Dame de Stockel v Bruslju predstavil svojo knjigo Bog ali nič. Poslušalo ga je preko dva tisoč ljudi, med njimi veliko mladih. – Prevedel: Janez Ferkolj.

predlagal, naj napišem knjigo o svojem življenju. Dejal sem, da moje življenje nima nobenega posebnega pomena: toliko je lepših in bogatejših zgodb! Toda, sem dodal, morda bi se lahko med pogovorom dotaknila določenih aktualnih vprašanj o Cerkvi, družbi in našem vse bolj globaliziranem svetu, polnem zmede, dvoumnosti in negotovosti. Celó v katoliški Cerkvi imamo vtis, da učiteljstva ni več, niti ni učenja o nauku in trdni morali. Vsakdo si privzema popolno svobodo, da bi razglašal svoja mnenja in nraavstvene vrednote. Tudi jaz bi rad oznanjal svojo vero in radikalno zvestobo Jezusu Kristusu, večstoletnemu učiteljstvu Cerkve, kakor ponižen prispevek k boju Benedikta XVI. zoper diktaturo relativizma. Začela sva torej s prvima poglavjema, ki podrobno pripovedujeta o mojem življenju, ki sem ga doživljal v posebno težkem družbenopolitičnem okviru: od revolucije v Gvineji s Sékoujem Touréjem, v skrajno napetih odnosih med Cerkvijo in gvinejsko vlado, od težav in napetosti, ki so vodile k izgonu prvega nadškofa v Conakryju msgr. Gérarga de Millevillea avgusta 1961, do aretacije in zaprtja tamkajšnjega drugega nadškofa msgr. Raymonda Marie Tchidimba decembra 1970, izgona vseh misijonarjev v maju 1967 ter do šestindvajsetih let diktature in preganjanja. Aprila 1984 sem bil tudi sam na seznamu oseb, ki jih je potrebno odstraniti. Zahvaljujoč Božji previdnosti sem ostal živ. Če se ozrem na svoje življenje, na vijugasto pot poklicanosti: študij in pripravo na duhovništvo sem začel v Gvineji, potem sem študiral na Slonokoščeni obali, ponovno v Gvineji ter naposled v Franciji in Senegalú. Jasno vidim sled posebne Božje ljubezni do mene. Za tema poglavjema boste našli razmišljanja o papežih od Pija XII. do Frančiška, o Cerkvi, Rimu, sodobnem svetu, Afriki, globoki antropološki krizi in o krizi vere na Zahodu, o ideologiji spola, morali, resnici, zlu, molitvi itd. Vendar pa je Bog resnično srce knjige *Bog ali nič*. Zakaj ta naslov? Zato, ker danes opažamo mrk, odsotnost Boga v političnem, gospodarskem in kulturnem svetu.

Resnična kriza, ki prešinja današnji svet, ni prvenstveno gospodarska ali politična, ampak je »kriza Boga«. Seveda se govori samo o ekonomski krizi. V razmahu evropske gospodarske moči

je po prvotno bolj etičnih in verskih usmeritvah ekonomski interes postal vse bolj izključevalno določajoč. Tako včerajšnji kot današnji človek sta skoraj izključno, ne glede na raso, barvo kože, kulturo, svojo deželo ali celino, usmerjena k posedovanju in rabi materialnih dobrin. Ni pretirano trditi, da še posebej v kulturnem območju zahodne družbe človek dela, načrtuje in upravlja človeške, politične, ekonomske in tržne vezi, povzroča vojne, proizvaja orožje za množično uničevanje, napada in osvaja dežele samo ali pa večinoma zaradi nabiranja in kopičenja materialnih bogastev, za utrjevanje svoje oblasti in prevlade. Evropa in ZDA so z lepim in plemenitim namenom, da bi na silo in povsod uvedle demokracijo ter prinesle mir in svobodo, ustvarile kaos v veliko deželah, zlasti na Bližnjem vzhodu in v Afriki. Moja sodba se lahko zdi nenatančna ali pretirana, toda ne moremo zanikati današnjih dejanskih razmer. Poglejte Irak, Libijo, Sirijo, Afganistan ... Evropa že več kot stoletje doživlja krizo civilizacije brez primerjave. Ta kriza torej ni nekaj novega, a se ne neha poglobljati, zaostrovati in uničevati vsega, kar se nanaša na Boga. Zlasti zahodna kultura se je polagoma uredila kakor, da Bog ne obstaja, je dejal sv. Janez Pavel II. Mnogi so se odločili, da se znebijo Boga. Za mnoge na Zahodu je Bog mrtev, kakor pravi Nietzsche. Mi smo ga usmrtili. Mi smo morilci Boga. In naše cerkve so grobnice in grobovi Boga. Precej vernikov cerkva ne obiskuje več zato, da ne bi videli, kako Bog razpada in trohni. Vendar človek ob tem ne ve več, kdo je, niti, kam gre. Kakor da bi se vračali k poganstvu in malikom. Znanost, tehnologija, denar, moč, svoboda do skrajnosti, nebrzdano uživaštvo so danes naši bogovi.

Mislim, da to, kar doživljamo danes predvsem na Zahodu, čeprav ne samo tukaj, izhaja iz dejstva, da smo zapustili Boga v zameno za »ničevosti«. Zagotovo ekonomija, politika, znanost, tehnologija ter velikanski in čudežni napredek na področju zdravstva in medsebojne komunikacije niso »ničevosti«, ampak velikanski dosežki v dobrobit človeštvu, z ozirom na Boga pa so to resnično ničevosti. »V njem živimo, se gibljemo in smo« (Apd 17,28). V njem vse obstaja, on je počelo, v njem prebiva vsa polnost bo-

žanstva, nam pravi apostol Pavel. Razen njega nič ne obstane. V Bogu ima vse svoj obstoj in resnico. Skratka, gre za Boga ali nič. Seveda poznamo velike težave, pogosto pereče razmere, težko in utesnjujoče človeško bivanje. Vendar pa moramo priznati, da Bog daje pomen vsem stvarim. Skrbi, problemi in trpljenje obstajajo in nas obremenjujejo. A vemo, da se v Njem vse razreši. Poznamo Boga in nič, kakor gotovost, ki se ne uveljavlja od zunaj, temveč znotraj duše. Kajti ljubezen se ne uveljavlja s silo, ampak tako, da prevzame srce z notranjo lučjo.

S knjigo *Bog ali nič* bi rad spet postavil Boga v središče naših misli, dejanj, življenja, na edino mesto, ki ga mora zavzemati. Da bi se naše krščansko romanje lahko nagibalo k Skali, ki je Bog, k trdnemu prepričanju krščanske vere, oživiljene in okrepljene z molitvijo ter v globoki in osebni povezanosti z Bogom.

Brez hvalnic, brez močnega molitvenega življenja, brez adoracije in brez Boga so samo vojne, razkoli in stranpoti. Brez Boga v človeškem srcu so samo prepiri, laž, nasilje, sovraštvo, razpad človeka in razhajanja. Pravkar omenjeno bi rad orisal s hagiografsko legendo svetih muslimanov: Iz izkušenj vemo, da lahko neprijeten in hudoben sosed pokvari naše življenje. Toda nevšečnost in skrb lahko traja samo petnajst do dvajset, največ petdeset let, potem nas smrt od tega loči. A če bomo morali z neprijetnim sosedom živeti vso večnost, ga je bolje poznati že tu na zemlji, da bi se pripravili. Muslimanska legenda pravi: Abdalwânid Ibn Zeid je hotel vedeti, kdo bo njegov sosed v nebesih, in bilo mu je povedano: »O Abdalwânid Ibn Zeid, za sosedo boš imel Maïmouno la Noire«. »In kje je, ta Maïmouna?« je vprašal. »Živi pri Banou un-Telu, v Kufi«, mu je bilo rečeno. Abdalwânid Ibn Zeid se je odpravil v Kufo in se pozanimal, kdo je Maïmouna. Rekli so mu, da je nora in pase drobnico pri pokopališču. Abdalwânid je šel tja in jo našel pri molitvi. Njena živina se je sama pasla, bilo pa je še toliko bolj osupljivo in lepo, da so bile ovce pomešane z volkovi, ki jih niso napadali, niti se jih ovce niso bale. Po končani molitvi je Abdalwânid Ibn Zeid vprašal Maïmouno: »Kako je mogoče, da se volkovi tako lepo družijo s tvojimi ovci?« In Maïmouna je

odgovorila: »Izboljšala sem svojo vez z Bogom in Bog je izboljšal povezanost med ovci in volkovi.«

Zgolj človeške možnosti, zgolj politična ali diplomatska pogajanja ne morejo ustvarjati edinosti in vzpostaviti med ljudmi miru, ker obstaja virus nesoglasja, ki vse od prvega greha prebiva v človeškem srcu. Edinost Božjih otrok je delo, ki ga lahko po Svetem Duhu uresniči samo Jezus, ker je Kristus, naš mir (Ef 2,14). Brez molitve Sveti Duh v naši duši trka ob zaprta vrata. Naredimo več prostora za Boga, za molitev in češčenje v svojem življenju, pa bo vsakdo izmed nas lahko rekel: izboljšal sem svojo povezanost z Bogom, Bog pa je izboljšal in pomiril vezi med ljudmi in med ljudstvi.

Potem ko so ubili Boga ali ko ravnajo, kakor da Bog ne obstaja, je težko najti temelj prava. Že papež Pij XII. je razkrinkal to nepoznavanje in odklanjanje Boga kot temelja prava: »Globoka in poslednja korenina zla, ki ga zelo obžalujemo v sodobni družbi, je zanikanje in zavračanje vesoljnega moralnega pravila tako v osebem življenju kakor v družbenem življenju in v mednarodnih odnosih: v naših dneh je zelo razširjeno nepoznavanje in pozabljanje naravnega prava, ki ima svoj temelj v Bogu, vsemogočnem Stvarniku in Očetu vseh, najvišjem in edinem Zakonodajalcu.«

Združeni narodi in zahodne oblasti razglašajo lažnive, izkrievljene resnice, da bi »vsemu svetovnemu prebivalstvu dali prosto pot do spolnih užitkov ter možnost za samostojno odločitev ne glede na svojo spolno istovetnost. Kulturo hočejo spremeniti, da bi vzpostavili spolno neopredeljeno družbo. Trudijo se, da bi človeštvo tako rekoč osvobodili ne samo Boga, ki ga je ustvaril, ampak tudi moža in žene, očeta in matere, zakonca, zakona in družine. Tako bo prišlo do nove in svetovne kulture, ki bo v imenu svobode posameznikovega samodržstva slavila izbire, ki vodijo v smrt moža in žene, v odstranitev očetovstva in materinstva, v uničenje človeštva.«² Izmišljajo si politično-pravne izkrivljenosti, da bi zadovoljili lastne interese, sebične želje in načrte ter uničili družbe, ki jih imajo za nazadnjaške. Te nove t. i. »državljske« pravice imajo dve skrajnosti: pravico do smrti in pravico do nerojenosti. Med obema se umeščajo pravice do splava, genetskih manipulacij,

pravica do otroka, skrčenega na stvar in predmet. Obstaja tudi pravica do zasramovanja in onečaščenja.

Ko gledamo in preučujemo svet ter njegovo voljo po emancipaciji in samostojnosti z ozirom na Boga, prav ugotavljamo, da se odslej v imenu sprevrženosti zmedene svobode srečujemo s še ne videnim poskusom v zgodovini človeštva: uničiti človeštvo, uničiti zmožnost, ki jo ima človek po naravi, to je sposobnost za ljubezen. To uničenje na koncu zadane na zavračanje spoznavanja Božjega načrta o človeku, na uničenje človeškega telesa z nepopravljivim uničenjem njegove genetske neokrnjenosti. Gre za najhujšo dramo v zgodovini človeštva. Prispeli smo na vrh zahodnega upora proti Bogu in proti človeški osebi. Ko Bog pravi: »Ne ubijaj«, in ta zapoved je absolutna, zahodne države legalno dovoljujejo ubijanje in zahtevajo, da je pravica do splava razglašena na svetovni ravni. Ko Bog pravi: »Zaradi tega bo mož zapustil očeta in mater in se pridružil svoji ženi in bosta oba eno meso« (1 Mz 2,24); »Kar je torej Bog združil, tega naj človek ne loči« (Mt 19,6), Zahod naredi ravno nasprotno od tega, kar Bog določa, in sprejema zakone za ločitev. Vsaj petnajst evropskih držav je sprejelo zakone, ki priznavajo istospolno poroko. Lista temeljnih človekovih pravic v EU (2012) prepoveduje diskriminacijo zaradi spolne usmerjenosti. Sad te prepovedi je »zakon za vse«. Zahodne države s kulturnimi, političnimi in z zakonskimi dejanji bijejo odprt boj z Bogom, zanižajo krščanske korenine in dediščino ter napadajo življenje, zakon, družino, moža in ženo v njunem obstoju in poklicanosti. Pravice do splava, istospolne poroke, evtanazije ali pomoči pri samomoru se spuščajo v divji boj in upor zahodnih voditeljev proti Bogu in človeštvu. Zahod si nehote izbira evtanazijo in tvega, da bo propadel zaradi svojega spopada, upora proti Bogu. Celó v katoliški Cerkvi izhajajo bogoskrunske škandalozne predrznosti. Ko Bog razglasi enost in nerazveznost zakona in zahteva zvestobo v medsebojnem in dokončnem podarjanju zakoncev, se zdi, da Cerkev dopušča in spremlja ločitev in celo v svojih uradnih dokumentih omenja izraze kot »ponovno poročeni ločeni« ali »ločeni in civilno ne ponovno poročeni«, ki so v nasprotju s krščansko vero. Usmiljenje je dejanje

resnice in pomeni kazati na Kristusov nauk, ki vabi k radikalnemu spreobrnjenju in zvestobi najprej do Njega, potem do nas samih ter naposled do naših zakoncev, torej k ljubezni do konca (Jn 13,1; »Skupnost Notre-Dame de l'Alliance«). Marguerite Peeters piše, da se tolikšen upor proti Bogu še nikoli ni širil po svetu. Duhovna kriza Evrope sama po sebi rojeva globoko krizo in antropološko rušilno moč, od katere se človeštvo morda ne bi moglo pobrati. Načrtno rušenje družine se razglašča v imenu demokratičnih vrednost, odvrnjenih od svojega prvotnega pomena. Nekateri želijo pod krinko boja proti diskriminaciji zabrisati različnost spolov znotraj zakona ter spodbujati družinske vzorce, v katerih zakonska ljubezen in posredovanje življenja postajata razdružljiva elementa. Toda jasna analiza pogumnih opozoril Benedikta XVI. nas spominjajo, da »se evropska istovetnost kaže v zakonu in družini ter Evropa ne bi bila več Evropa, če bi družina, osnovna celica družbenega organizma, izginila in se popolnoma spremenila«. Benedikt XVI. dodaja: »Temu nezaslišano nasprotuje zahteva istospolnih življenjskih skupnosti, ki protislovno terjajo pravno obliko, ki naj bo bolj ali manj izenačena z zakonom. S to težnjo stopamo iz celotne moralne zgodovine človeštva, ki je pri vsej različnosti pravnih oblik zakonske skupnosti vendarle vedno vedelo, da je zakon po svojem bistvu posebna skupnost moža in žene, ki se odpira otrokom in s tem družini. Tu ne gre za diskriminiranje, ampak za vprašanje, kaj je človek kot mož in žena in kako je mogoče pravilno oblikovati skupnost moža in žene. Če se njuna skupnost po eni strani vedno bolj ločuje od pravnih oblik in če imajo po drugi strani istospolno skupnost vedno bolj za enako z zakonom, smo pred razkrojem podobe o človeku, katere posledice morejo biti skrajno hude.«³ V imenu konstruktivizma, ki ga navdihuje resnično sovraštvo do človeške narave, se namerava oblikovati moškost in ženskost za razglašanje spolne enakosti po vsem svetu. Velike žrtve te nihilistične politike so najprej žene, odvrnjene od svoje poklicanosti za materinstvo, ter otroci, umorjeni, še preden so prišli na svet.

Ni dolgo od tega, ko je Hillary Clinton od Združenih narodov zahtevala, da se pravica do splava razgласi na svetovni ravni. Ko

parlament odobri prekinitev nosečnosti in dovoli, da se otroka odstrani pred rojstvom, povzroči hudo nasilje do nedolžnega človeškega bitja brez možnosti za samoobrambo. Parlamenti, ki odobravajo in razglašajo takšne zakone, se morajo zavedati, da presegajo svoje pristojnosti in stopajo v očiten konflikt z Božjo postavo in naravnim zakonom. Vidite sprevrženost, ki preži na pravo. Kako lahko človeško bitje skrčimo na predmet, s katerim se lahko razpolaga vse do uničenja. Človeško bitje je treba sprejeti in spoštovati. Ni predmet zakonov. Zahodne oblasti so revnim državam že ukazale, da uveljavijo pravico do splava in homoseksualnosti kot pogoj za katero koli pomoč pri razvoju. Država, ki jo je ta kriminalna diktatura najbolj prizadela, je Vietnam: milijon šeststo tisoč splavov na leto.

Tako se pravo popači. Tudi medicina je sprevržena, ker namesto da bi skušala ozdravljati, izboljševati zdravje, blažiti trpljenje, soglaša s služenjem smrti tako pred kot po rojstvu. Med razpravo o evtanaziji otrok v Belgiji leta 2014 je bilo odločeno: zakon je bil sprejet brez težav. Bilo je samo nekaj protestov, čeprav je pri tem v igri prihodnost človeka.

Glede družine in zakona obstaja ne samo želja, da bi razgnali, ampak tudi in predvsem uničili namen zakona, razkrojili in popačili družinsko celico. Ideologija spola (*gender*) in njene vplivne skupine (lobiji) se pri tem z ogromnimi finančnimi in medijskimi sredstvi zagrizeno trudijo. Cerkev je v presenetljivi situaciji. Visoki cerkveni dostojanstveniki iz predvsem zelo bogatih držav se zavzemajo za spremembe pri krščanski morali, kar zadeva ločene in ponovno poročene ter druge problematične družinske okoliščine. Ti varuhi vere vendar ne bi smeli izgubiti izpred oči, da je temeljni problem, ki se postavlja z zapostavljanjem obeh namenov zakona, problem naravne nravi. Mož in žena sta po naravi poklicana, da se dokončno in neločljivo združita, pričujeta drug drugemu o ljubezni, se podpirata v ubranem dopolnjevanju in se jima rojevajo otroci. Bl. Pavel VI. je z velikim razumevanjem in popolno zvestobo cerkvenemu nauku hotel zlasti z okrožnico *Humanae vitae* podčrtati dva neločljiva vidika zakonskega dejanja: združitev in roditev. Bl. Pavel

VI. piše: »Ta nauk, ki ga je cerkveno učiteljstvo večkrat razložilo, temelji na neločljivi povezanosti dvojnega namena zakonskega dejanja: združitve in roditve. To povezavo je določil Bog in je človek ne sme svojevoljno pretrgati. Po svoji notranji naravi zakonsko dejanje namreč zakonca hkrati globoko združuje in ju usposablja za porajanje novih življenj po zakonih, zapisanih v moško in žensko naravo. Če se torej upoštevata oba bistvena namena, namreč združitve in roditve, ima tudi zakonska združitve celovit pomen medsebojne in resnične ljubezni ter svojo naravnost k vzvišenemu poslanstvu starševstva, h čemur je človek poklican. Mislimo, da so ljudje našega časa posebej zmožni razumeti, kako se ta nauk sklada s človeško pametjo« (*Humanae vitae*, št. 12). Gospod je to naravno danost povzdignil v dostojanstvo zakramenta. Cerkev bi morala pred oblastmi, ki trenutno pretresajo družino, najti poslanstvo, da je edina sposobna rešiti človeško spolnost ter naravno pravilo zakona in družine. Ne gre samo za reševanje krščanske morale: potrebno je rešiti in zavarovati naravno nprav. Rešiti in zavarovati je potrebno človeštvo.

Katoliški dostojanstveniki in krščanski laiki bi se morali tesno povezati in zavriniti sodelovanje pri rušenju naravne nravi. Pojavili so se veliki odkloni, ko so nekateri prelati ali katoliški izobraženci začeli govoriti in pisati: »Zeleno luč splavu, za istospolne poroke, za evtanazijo.« Toda od tistega trenutka, ko katoličani zapustijo Jezusov nauk in učiteljstvo Cerkve, sodelujejo pri rušenju naravnega reda zakona in družine. Vse človeštvo je razklano zaradi tega izdajstva duhovščine.

Postavil vam bom ključno vprašanje. Ali je učiteljstvo Cerkve pristojno za preverjanje naravne morale? Potrebno bi bilo, da se Cerkev vrne k *Humanae vitae* bl. Pavla VI. kakor tudi k učenju sv. Janeza Pavla II. in Benedikta XVI. o ključnih vprašanjih za človeštvo. Papež Frančišek ostaja v brazdi svojih predhodnikov vsakokrat, ko poudari sovpadanje evangelija ljubezni in evangelija veselja. Močno in brez vsakega dvomja bo potrebno utrditi učiteljsko težo vsega tega učenja, izpostaviti medsebojno povezanost in zavarovati zaklad pred plenilci sveta brez Boga. *Bog ali nič* mirno in spoštljivo

obravnava vsa ta vprašanja z jasnostjo in odločnostjo, kot zahteva radikalna zvestoba evangeliju in učiteljstvu Cerkve. Globoko me je ganilo pismo Benedikta XVI., v katerem piše: »Knjigo *Bog ali nič* sem prebral z velikim duhovnim pridom, veseljem in hvaležnostjo. Zahvaljujem se Vam za pogum, da ste jasno obravnavali ideologijo spola.« Tudi vam želim veliko duhovno korist, ko boste s pozornostjo in dobrohotnim srcem brali *Bog ali nič*.

Opombe

¹ Ta naslov ni slogan. Bog se tako poimenuje. »Vsi narodi so kakor nič pred njim, manj kakor nič in zmedo mu pomenijo« (Iz 40,17; prim. Iz 45,14.22; Iz 46,9; 2 Sam 7,22; 5 Mz 10,17). »Mar ne jaz, Gospod, saj razen mene ni Boga, pravičnega Boga in rešitelja ni poleg mene ... Jaz sem Bog in drugega ni. Meni se bo upogibalo vsako koleno, prisegal vsak jezik« (Iz 45,21–23).

² Prim. Marguerite Peeters, *Le citoyen et la personne*, Dialogue Dynamics 2004, 12.

³ Joseph Kardinal Ratzinger – papež Benedikt XVI., *Werte in Zeiten des Umbruchs. Die Herausforderungen der Zukunft bestehen*, Herder, Freiburg 2005, 86–87.